

Päivitetty 23.11.2015 (vastaa RDA-kuvailuohjeen päivitettyä versiota, huhtikuu 2015)

RDA-KUVAILUOHJEIDEN MUKAISET YDINELEMENTIT

YLEISTÄ

RDA:ssa tietyillä elementeillä on merkintä YDINELEMENTTI. Merkintä voi olla joko itsenäinen ilmaus tai lause, joka koostuu peruseriaatteesta ja sen tarkennuksista. Ydinelementti-merkintä ilmaisee mikä elementti tai elementin osa on määritelty ydinelementiksi. Peruseriaate ja sen tarkennus voi ilmaista esim. mikä asiayhteys tai aineiston muoto määrittää tietyn elementin ydinelementiksi tai esim. kuinka monta elementtiin liittyvää yksittäistä tietoa kuuluu ydinelementtiin.

RDA:ssa aineistojen kuvailun ydinelementit on valittu niistä FRBR-mallissa määritellyistä attribuuteista ja suhteista, jotka tukevat käyttäjän seuraavia tarpeita:

tunnistaa ja valita manifestaatio

tunnistaa manifestaation sisältämät teokset ja ekspressiot

tunnistaa teoksen tekijä tai tekijät

RDA:ssa aineistoihin liittyvien entiteettien kuvailun ydinelementit on valittu niistä FRAD-mallissa määritellyistä attribuuteista ja suhteista, jotka tukevat käyttäjän seuraavia tarpeita:

löytää aineistoon liittyvä henkilö, suku tai yhteisö

tunnistaa henkilö, suku tai yhteisö

RDA:ssa entiteetteihin liittyvän aiheen merkitsemisen ydinelementit on valittu niistä FRSAD-mallissa määritellyistä attribuuteista ja suhteista, jotka tukevat käyttäjän seuraavia tarpeita:

löytää teokseen liittyvä aihe tai aiheet ja/tai niiden nimitykset

tunnistaa aihe ja/tai sen nimitys

tarkastella aiheiden välisiä suhteita tai aiheiden ja niiden nimitysten välisiä suhteita.

RDA-kuvailuohjeissa on ydinelementit lueteltu johdantoluvun kohdissa 0.6.5–0.6.12.

Teoksen, ekspression, manifestaation ja kappaleen kuvailun tulee sisältää vähintään kaikki ydinelementit, jotka ovat sovellettavissa ja varmistettavissa. Kuvailun tulee sisältää tarvittaessa myös muita elementtejä erottamaan toisistaan aineistot, joilla on samat tai samankaltaiset identifiointia koskevat tiedot.

Aineistoon liittyvien entiteettien kuvailun tulee sisältää kaikki ydinelementit, jotka ovat sovellettavissa ja varmistettavissa. Kuvailun tulee sisältää tarvittaessa myös muita elementtejä erottamaan toisistaan entiteettejä, joilla on sama nimi tai nimeke.

SUOMALAISTEN KIRJASTOJEN LINJAUKSET

RDA:ssa määriteltyjen ydinelementtien lisäksi kuvailun kansalliset asiantuntijaryhmät ovat linjanneet Suomessa käytettäviä lisäydinelementtejä.

MANIFESTAATIOIDEN JA KAPPALEIDEN IDENTIFIOINTI (luku 2)

Nimeke

Päänimeke on ydinelementti. Muut nimekkeet ovat valinnaisia.

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Rinnakkainen päänimeke
- Muu nimeketieto
- Aiempi päänimeke
- Myöhempi päänimeke
- Avainnimeke on ydinelementti kansallisbibliografisessa kuvailussa (liittyen ISSN-toimintaan)
- Lyhennetty nimeke on ydinelementti kansallisbibliografisessa kuvailussa (liittyen ISSN-toimintaan)

Vastuullisuustiedot

Päänimekkeeseen liittyvä vastuullisuustieto on ydinelementti. Muut vastuullisuustiedot ovat valinnaisia.

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

Kaikki vastuullisuustiedot merkitään jotka ovat tarpeen julkaisun tunnistamiseksi tai joita pidetään muuten tärkeinä.

Painostiedot

Painostieto ja tieto nimetystä uudistetusta painoksesta ovat ydinelementtejä. Muut painostietojen elementit ovat valinnaisia.

Sarja-aineistojen numerointi

- Numerointijakson ensimmäisen osan numero ja/tai kirjainmäärite
- Numerointijakson ensimmäisen osan aikamäärite
- Numerointijakson viimeisen osan numero ja/tai kirjainmäärite
- Numerointijakson viimeisen osan aikamäärite

Tuotantotiedot

Tuotantoaika on ydinelementti julkaisemattoman aineiston kuvailussa. Muut tuotantotietojen elementit ovat valinnaisia.

Julkaisutiedot

- Kustannuspaikka
- Kustantajan nimi
- Julkaisuaika

Nämä ovat ydinelementtejä julkaistun aineiston kuvailussa. Muut julkaisutietojen elementit ovat valinnaisia.

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Moniosaisten monografioiden ja sarja-aineistojen viimeisin kustannuspaikka
- Kaikki kustantajan nimet

Sarjatiedot

- Sarjan päänimeke
- Sarjan numerointi
- Alasarjan päänimeke
- Alasarjan numerointi

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Sarjan ISSN-tunnus
- Alasarjan ISSN-tunnus

Manifestaation tunniste

Jos manifestaatiolla on useampi tunniste, valitaan kansainvälisesti hyväksytty tunniste mikäli mahdollista. Manifestaation muut tunnisteet ovat valinnaisia.

TALLENTEEN KUVAILU (luku 3)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Mediatyyppi

Tallennetyyppi

Laajuus

Laajuus on ydinelementti ainoastaan silloin, kun aineisto on valmis tai jos aineiston koko laajuus tiedetään. Osayksiköiden laajuudet merkitään vain jos ne ovat helposti todennettavissa ja niitä pidetään tärkeinä tunnistamisen tai valinnan kannalta.

- Kartta-aineiston laajuus
- Nuottiaineiston laajuus
- Kuvien laajuus
- Tekstin laajuus

- Esineen laajuus

TEOSTEN JA EKSPRESSIOIDEN ATTRIBUUTTIIEN MERKITSEMISEN YLEISET SUOSITUKSET (luku 5)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Tunnistamistaso
- Käytetty lähde

TEOSTEN JA EKSPRESSIOIDEN IDENTIFIOINTI (luku 6)

TEOKSET

Teoksen nimeke

Teoksen ensisijainen nimeke on ydinelementti. Varianttinekkeet ovat valinnaisia.

Teoksen tunniste

Teoksen muoto

Teoksen muoto on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset teokset toisistaan tai jos teoksen nimeke on sama kuin henkilön, suvun tai yhteisön nimi.

Teokseen liittyvä ajankohta tai ajanjakso

Teokseen liittyvä ajankohta on ydinelementti kun kyseessä on valtiosopimus. Teokseen liittyvä ajankohta on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset teokset toisistaan tai jos teoksen nimeke on sama kuin henkilön, suvun tai yhteisön nimi.

Teoksen alkuperään liittyvä paikka

Teoksen alkuperään liittyvä paikka on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset teokset toisistaan tai jos teoksen nimeke on sama kuin henkilön, suvun tai yhteisön nimi.

Teoksen muut erottavat ominaispiirteet

Teoksen muut erottavat ominaispiirteet on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset teokset toisistaan tai jos teoksen nimeke on sama kuin henkilön, suvun tai yhteisön nimi.

MUSIIKKITEOKSET

Musiikkiteoksen nimeke

Musiikkiteoksen ensisijainen nimeke on ydinelementti. Musiikkiteoksen varianttinekkeet ovat valinnaisia.

Esityskokoonpano

Esityskokoonpano on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset musiikkiteokset toisistaan. Se voi olla ydinelementti myös identifioitaessa musiikkiteosta jolla ei ole erottuvaa nimekettä.

Musiikkiteoksen numerointi

Musiikkiteoksen numerointi on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset musiikkiteokset toisistaan. Se voi olla ydinelementti myös identifioitaessa musiikkiteosta, jolla ei ole erottuvaa nimekettä.

Sävellaji

Sävellaji on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset musiikkiteokset toisistaan. Se voi olla ydinelementti myös identifioitaessa musiikkiteosta, jolla ei ole erottuvaa nimekettä.

EKSPRESSIOT

Ekspression tunniste

Sisältötyyppi

Ekspression kieli

Ekspression liittyvä ajankohta tai ajanjakso

Ekspression liittyvä ajankohta on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan toisistaan saman teoksen eri ekspressiot.

Ekspression muut erottavat ominaispiirteet

Ekspression muut erottavat ominaispiirteet on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan toisistaan saman teoksen eri ekspressiot.

SISÄLLÖN KUVAUS (luku 7)

Mittakaava

Mittakaava on ydinelementti ainoastaan kartoille

- Kartan horisontaalinen mittakaava
- Kartan vertikaalinen mittakaava

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Kartan koordinaatit
- Pituus- ja leveysasteet
- Kohderyhmä
- Väitöskirja tai muu akateeminen opinnäyte
- Tarkemmat tiedot sisällön kielestä
- Merkkijärjestelmä
- Kirjoitusjärjestelmä
- Nuottikirjoituksen tyyppi
- Kuvitus (kuvateosten kohdalla)
- Nuottiaineiston muoto
- Kesto

- Lisätieto mittakaavasta
- Karttaprojektio

HENKILÖIDEN, SUKUJEN JA YHTEISÖJEN ATTRIBUUTTIIEN MERKITSEMISEN YLEISET SUOSITUKSET (luku 8)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

Merkittäessä elementtiä, joka erottaa henkilön, suvun tai yhteisön toisesta samannimisestä henkilöstä, suvusta tai yhteisöstä, lisätään elementti aina hakutietoon.

- Tunnistamistaso
- Yksilöimätön nimi
- Käytetty lähde

HENKILÖIDEN IDENTIFIOINTI (luku 9)

Henkilön nimi

Henkilön ensisijainen nimi on ydinelementti. Varianttinitimet ovat valinnaisia.

Henkilön arvonimi

Henkilön arvonimi on ydinelementti kun se on sana tai ilmaus, joka osoittaa kuninkaallista tai aatelistarvoa, kirkollista virkaa tai asemaa tai uskonnolliseen tehtävään liittyvää puhuttelua. Muut arvoa, kunnioitusta tai virka-asemaa osoittavat termit ovat ydinelementtejä, jos niitä tarvitaan erottamaan samannimisiä henkilöitä toisistaan.

Henkilöön liittyvä aika

- Syntymäaika
- Kuolinaika
- Henkilön toimintaan liittyvä ajanjakso
Henkilön toimintaan liittyvä ajanjakso on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset henkilöt toisistaan.

Muu henkilöön liittyvä määrite

Muu henkilöön liittyvä määrite on ydinelementti kun kyseessä on kristillinen pyhimys, henki, henkilö joka mainitaan pyhässä kirjoituksessa tai apokryfisessä kirjassa, fiktiivinen hahmo tai taruolento, tai todellinen ei-inhimillinen entiteetti. Muissa tapauksissa muu henkilöön liittyvä määrite on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimisiä henkilöitä toisistaan.

Henkilön ammatti tai ala

Henkilön ammatti tai ala on ydinelementti silloin kun henkilön nimi on fraasi tai ilmaus, josta ei käy ilmi että kyseessä on henkilö, tai jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset henkilöt toisistaan.

Henkilön tunniste

Nimen täydellisempi muoto

Nimen täydellisempi muoto on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset henkilöt toisistaan.

SUKUJEN IDENTIFIOINTI (luku 10)

Suvun nimi

Suvun ensisijainen nimi on ydinelementti. Varianttinimet ovat valinnaisia.

Suvun tyyppi

Sukuun liittyvä aika

Suvun tunniste

Sukuun liittyvä paikka

Sukuun liittyvä paikka on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset suvut toisistaan.

Suvun tunnettu jäsen

Suvun tunnetun jäsenen nimi on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset suvut toisistaan.

YHTEISÖJEN IDENTIFIOINTI (luku 11)

Yhteisön nimi

Yhteisön ensisijainen nimi on ydinelementti. Varianttinimet ovat valinnaisia.

Konferenssin tms. paikka

Konferenssin tms. ajankohta

Yhteisöön liittyvä laitos

Yhteisöön liittyvä laitos on ydinelementti kun kyseessä on konferenssi tms., joka voidaan paremmin identifioida laitoksen kuin paikannimen avulla, tai jos paikannimi ei ole tiedossa eikä sitä voida helposti varmistaa. Yhteisöön liittyvä laitos on ydinelementti myös muiden yhteisöjen kohdalla, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset yhteisöt toisistaan.

Konferenssin tms. numero

Yhteisön tunniste

Muu yhteisöön liittyvä määrite

Muu yhteisöön liittyvä määrite on ydinelementti, jos yhteisön nimestä ei käy ilmi, että kyseessä on yhteisö. Muiden yhteisöjen kohdalla se on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset yhteisöt toisistaan.

Muu yhteisöön liittyvä paikka

Muu yhteisöön liittyvä paikka on ydinelementti, jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset yhteisöt toisistaan.

Perustamisaika

Jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset yhteisöt toisistaan.

Lakkauttamisaika

Jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset yhteisöt toisistaan.

Yhteisön toimintaan liittyvä ajanjakso

Jos sitä tarvitaan erottamaan samannimiset yhteisöt toisistaan.

ENSISIJAISTEN SUHTEIDEN MERKITSEMISEN YLEISET SUOSITUKSET (luku 17)

Manifestaatioon sisältyvä teos

Jos manifestaatioon sisältyy useita teoksia, vain manifestaation pääosan muodostava tai ensimmäisenä mainittu teos edellytetään.

Manifestaatioon sisältyvä ekspressio

Manifestaation sisältämä ekspressio on ydinelementti, jos teoksesta on olemassa useita ekspressioita. Jos manifestaatioon sisältyy useita ekspressioita vain pääosan muodostava tai ensimmäisenä mainittu ekspressio edellytetään.

TEOKSEEN LIITTYVÄT HENKILÖT, SUVUT JA YHTEISÖT (luku 19)

Tekijä

Jos teoksesta vastuullisia tekijöitä on useampia kuin yksi, vaaditaan ainoastaan pääasiallinen vastuullinen tekijä, joka mainitaan ensimmäisenä teoksen sisältävissä aineistoissa tai hakuteoksissa. Jos pääasiallista vastuullista tekijää ei ole ilmoitettu, vain ensin mainittu tekijä vaaditaan.

Teokseen liittyvä muu henkilö, suku tai yhteisö

Teokseen liittyvä muu henkilö, suku tai yhteisö on ydinelementti, jos henkilön, suvun tai yhteisön auktorisoitua hakutietoa on käytetty teoksen auktorisoidun hakutiedon muodostamiseen.

Suomalaisten kirjastojen linjaukset:

Kaikki tekijät merkitään.

EKSPRESSIOON LIITTYVÄT HENKILÖT, SUVUT JA YHTEISÖT (luku 20)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

Ekspression tekijä

- Toimittaja
- Kääntäjä
- Sanoittaja
- Sovittaja
- Kuvittaja (kuvateosten kohdalla)

Muut ekspression tekijät merkitään, kun ne katsotaan tärkeiksi.

TEOSTEN JA AIHEEN VÄLISEN SUHTEEN MERKITSEMISEN YLEISET SUOSITUKSET (luku 23)

Teoksen aihetta osoittava suhde

Teoksen ja sen aiheen välille merkitään vähintään yksi aihetta osoittava suhde, joka on sovellettavissa ja helposti varmistettavissa.

TEOSTEN VÄLISET SUHTEET (luku 25)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

Teosten väliset suhteet

- Kokoomateoksissa (poikkeuksina runot, virret, konferenssiesitelmät, päiväkirjat, haastattelu- tai kirjekokoelmat ja vastaavat aineistot)
- Sarjojen välinen suhde (seuraaja, edeltäjä tms.)

EKSPRESSIOIDEN VÄLISET SUHTEET (luku 26)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

Ekspressioiden väliset suhteet

- Kokoomateoksissa (poikkeuksina runoantologia, virsikokoelma, konferenssijulkaisu, aikakausjulkaisu, haastattelu- tai kirjekokoelma tai vastaava)
- Sarjojen välinen suhde (seuraaja, edeltäjä tms.)

MANIFESTAATIOIDEN VÄLISET SUHTEET (luku 27)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

Manifestaatioiden väliset suhteet muodostavat jäljenteiden ydinelementin.

Termillä *jäljenne* tarkoitetaan tässä kaikkia sellaisia aineistoja joiden sisältö vastaa täysin alkuperäisen aineiston sisältöä, mukaan lukien *uusintapainokset, näköispainokset* jne.

Uudistetut versiot eivät ole jäljenteitä, vaan ne edustavat eri ekspressioita.

HENKILÖIDEN, SUKUJEN JA YHTEISÖJEN VÄLISTEN SUHTEIDEN MERKITSEMISEN YLEISET SUOSITUKSET (luku 29)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Käytetty lähde

VIITTAUKSET HENKILÖIHIN (luku 30)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Viittauksen kohteena oleva henkilö

VIITTAUKSET YHTEISÖIHIN (luku 32)

Suomalaisten kirjastojen linjaamat ydinelementit:

- Viittauksen kohteena oleva yhteisö